

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

БОГДАНОВСЬКИЙ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 373.2/.378.147.091:796.071.04/.796.1/39 (043.3)

**ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ
З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Хмельницький – 2024

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Запорізькому національному університеті, Міністерство науки і освіти України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Конох Анатолій Петрович,
Запорізький національний університет, завідувач
кафедри теорії та методики фізичної культури і
спорту.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Мосейчук Юрій Юрійович
Чернівецький національний університет імені Юрія
Федьковича, завідувач кафедри фізичної культури
та основ здоров'я;

кандидат педагогічних наук, доцент
Сопотницька Олена Валеріївна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка, доцент
кафедри теоретичних основ і методики фізичного
виховання.

Захист відбудеться «26» квітня 2024 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 70.145.01 у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії за адресою: зала засідань, вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії за адресою: вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, 29013; та на сайті академії за адресою: www.kgra.km.ua.

Автореферат розісланий «25» березня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Б. С. Крищук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні економічні та соціальні зміни, що відбуваються у нашій країні, інтеграція освітнього простору України в європейське співтовариство, зумовлюють інтенсивний пошук інноваційних шляхів удосконалення професійної підготовки фахівців галузі фізичної культури і спорту. Одним із таких напрямів є підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту готових до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Спортивні ігри стали основною складовою вітчизняної системи фізичної культури і за різноманітністю здійснюваного впливу не мають конкурентів. Високий організаційний та методичний рівень спортивної підготовки дітей і підлітків значною мірою визначає надалі успіх тієї чи іншої країни на міжнародній спортивній арені. Закордонні фахівці стверджують, що ключ до спортивних успіхів слід шукати в ранній спортивній спеціалізації, яка має необмежені можливості. На сьогодні, у багатьох видах спорту тенденції ранньої спортивної спеціалізації переросли в ранг факту, що відбувся. В цьому випадку практика випереджає теорію.

Підготовка спортсменів-ігровиків, на відміну від індивідуальних видів спорту, потребує значно більшого терміну підготовки і тому, як зарубіжних, так і вітчизняних спортивних клубів, ДЮСШ, розпочинають підготовку з 5-6, деякі – і з 3-4 років. Слід зазначити, що якщо не зацікавити дітей в дошкільному віці до занять фізичною культурою, зокрема, спортивними іграми, то в подальшому, за низкою суб'єктивних і об'єктивних причин, їх практично неможливо залучити до занять спортом (досить багато спокус без фізичних навантажень).

При наявності різних думок фахівців щодо ранньої спеціалізації у командних спортивних іграх (О. Лахно, В. Платонов, О. Конох, В. Костюкевич, В. Онищенко, Р. Сушко), світовий практичний досвід провідних зарубіжних вчених (J. Buceta, M. Cremonini, R. Giorgijevski, I. Refoyo, M. Spencer) свідчить, що діти з 5-6-річного віку успішно опановують спортивні ігри, а з 7-8-річного віку – регулярно тренуються і виступають на змаганнях.

За даними Міністерства молоді та спорту України (2021 р.), секції спортивних ігор (міні-баскетболу, міні-футболу, міні-гандболу, міні-тенісу) в нашій країні успішно працюють і щорічно до них залучаються діти віком 4-6 і навіть 3-х років, але високого рівня популярності спортивні ігри не набули.

Значною мірою це пов'язано із неготовністю тренерів спортивних ігор до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. У більшості випадків тренери, які працюють з цим контингентом, як правило, застосовують методіку тренування більш старших груп. Це призводить до значних проблем у стані здоров'я дітей, опануванні вміннями спортивних ігор, зниження інтересу до цього виду діяльності та припинення занять уже на першому році навчання.

На необхідності професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку відображено в Конституції України, Законах України «Про фізичну культуру і

спорт» (зі змінами 1994–2023 рр.), «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про дошкільну освіту» (2021 р.), Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року (2022 р.), Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (2019 р.) та ін.

Перед системою вищої педагогічної освіти, яка й покликана своєчасно реагувати на потреби суспільства, постає завдання підготовки нової генерації майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, зокрема педагогів-тренерів.

Різні аспекти професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту висвітлено в працях вітчизняних і закордонних учених: концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців (Р. Гуревич, О. Дубасенюк, А. Лігоцький, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.), підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності (Л. Ареф'єв, В. Арзютов, О. Демінський, Є. Захаріна Р. Карпюк, Т. Круцевич, Ю. Мосейчук, А. Сват'єв, Л. Суценок, О. Тимошенко, Б. Шиян та ін.), формування професійної компетентності педагогів-тренерів із різних видів спорту (Ж. Бережна, І. Кузнецова, М. Куліков, Т. Лисицька, П. Лужин, С. Топоров, Г. Проценко, В. Платонов та ін.), теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку (Г. Безверхня, О. Бондар, О. Курок, А. Пивоваров, В. Поліщук, Т. Чопик, Є. Яхно та ін.), ігри спортивної спрямованості (Е. Вільчковський, Ю. Бабачук, О. Богініч, Н. Денисенко, Н. Пангелова та ін.), спортивні ігри з дітьми дошкільного віку (О. Конох, О. Лахно, В. Онищенко, Р. Сушко та ін.).

Незважаючи на наявність досліджень з професійної підготовки тренерів ігрових видів спорту (Е. Дорошенко, М. Данилко, О. Мітова, О. Сопотницька, С. Червона, О. Шинкарук та ін.), проблема готовності педагогів-тренерів до роботи з дітьми дошкільного віку залишається недостатньо опрацьованою.

Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку повинна мати випереджальний характер і бути зорієнтованою на перспективи розвитку спеціальності 017 Фізична культура і спорт, за освітньою програмою «Фізичне виховання».

На основі проведеного аналізу психолого-педагогічної літератури та вивчення практичних аспектів організації навчально-виховного процесу професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку встановлено певні *суперечності* між:

– соціальним замовленням суспільства на компетентних бакалаврів фізичної культури і спорту та недостатнім рівнем готовності педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку;

– об'єктивною потребою в поєднанні професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та відсутністю організаційно-педагогічних умов та структурно-педагогічної моделі

професійно-педагогічної підготовки студентів у зазначеному напрямі;

– вимогами спортивних клубів та дитячо-юнацьких спортивних шкіл до формування у бакалаврів фізичної культури і спорту освітньо-професійної програми «Фізичне виховання» готовності до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та недостатньою розробленістю навчально-методичного забезпечення такого процесу.

Соціальна значущість ефективної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у закладі вищої освіти, недостатнє наукове обґрунтування окресленої проблеми в педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Запорізького національного університету «Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, спорту і туризму» (номер державної реєстрації 0115U004337).

Тема затверджена вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 5 від 17 грудня 2015 р.) й узгоджена в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 7 від 29 листопада 2016 р.).

Мета дослідження – визначити, обґрунтувати й експериментально перевірити дієвість організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, представлений у сучасній педагогічній науці й уточнити сутність основних понятійних конструктів дослідження.

2. З'ясувати особливості підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

3. Визначити й теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та розробити структурно-педагогічну модель такого процесу.

4. Експериментально перевірити дієвість організаційно-педагогічних умов і результативність структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

5. Розробити навчально-методичне забезпечення підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і

спорту у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови та структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності набуває ефективності, якщо: впровадити в освітній процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту організаційно-педагогічні умови (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів) та структурно-педагогічну модель такого процесу; методичні засади професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку будуть ґрунтуватись на позитивних здобутках вітчизняного і закордонного досвіду розв'язання цієї проблеми.

Для досягнення поставленої мети, реалізації завдань використовувалися взаємодоповнюючі **методи дослідження**: *теоретичні* – порівняння та систематизація теоретичних положень з метою визначення концептуальних положень підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності та теоретичного обґрунтування категорійно-понятійного апарату дослідження; аналіз нормативних документів у сфері освіти для розроблення науково-методичного забезпечення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту; моделювання педагогічних процесів з метою розроблення та наукового обґрунтування моделі професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; *емпіричні* – бесіда, педагогічне спостереження; діагностичні методики, що адаптовані відповідно до завдань дослідження (анкетування, опитування, тестування) – з метою збирання фактичного матеріалу з теми дослідження; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності теоретичних й методичних засад підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку під час навчання у закладі вищої освіти; *статистичні* – статистичний аналіз результатів педагогічного експерименту, зокрема застосування t-критерію Стюдента нормального розподілу, а також факторного аналізу – для кількісної та якісної обробки експериментальних даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* розроблено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових

видах спорту з дітьми дошкільного віку (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку шляхом співпраці різних груп стейкхолдерів), розроблено структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку, яка складається з блоків: цільовий (соціальне замовлення, мета), методологічний (методологічні підходи та принципи), змістовий (види діяльності, їхній зміст, форми та методи організації діяльності, педагогічні умови), результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності, результат); сформульовано авторське визначення базових понять: «спортивні ігри», «педагог-тренер», «підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»;

– *удосконалено* навчально-методичне забезпечення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності;

– *уточнено* сутність поняття «фізична культура і спорт»; структурні компоненти готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у професійній діяльності; критерії, показники й рівні їх сформованості;

– *подальшого розвитку набули* зміст, форми та методи підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблено і впроваджено в навчальні плани підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітньої програми «Фізичне виховання» методичних матеріалів для вдосконалення процесу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку під час викладання навчальних нормативних дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»; дисциплін вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)». Розроблено спецкурс «Теорія і методика навчання спортивним іграм дітей дошкільного віку» для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, авторський інтегрований спецкурс «Спортивно-педагогічне вдосконалення педагога-тренера зі спортивних ігор»;

розроблено методичні рекомендації для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, які можна використати в процесі спортивної підготовки дітей дошкільного віку та під час підвищення кваліфікації педагогів-тренерів.

Результати дослідження *впроваджено* в освітній процес Запорізького національного університету (довідка про впровадження № 01/01-13/31 від 10.05.2023 р.), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка про впровадження № 73-н від 19.10.2023 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка про впровадження № 01-15/793 від 19.10.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі представлені в дисертації наукові результати одержані автором самостійно. У працях, опублікованих у співавторстві, особистим внеском здобувача є: у статті [Bohdanovskyj, I., & Koноh, A. (2019)] – розглянуто особливості методики проведення занять з дошкільнятами за допомогою спортивних ігор; у статті [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b)] – обґрунтовано педагогічні умови підготовки фахівців фізичної культури і спорту до застосування спортивних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку; у статті [Богдановський, І., & Конох, А. (2023d)] – розглянуто понятійно-термінологічне поле дослідження; у статті [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c)] – проаналізовано сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; в монографії [Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023a)] – висвітлено результати використання спортивних ігор в навчально-виховному процесі закладів дошкільної освіти; у статті [Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f)] – висвітлено формування педагогічного підходу у фізичному вихованні дітей дошкільного віку; у методичних рекомендаціях для здобувачів вищої освіти [Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023)] – розроблено зміст навчально-тренувальних занять з дітьми дошкільного віку спортивними іграми.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації презентувалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях різного рівня, серед яких: *міжнародні* – «Перспективи розвитку молодіжного наукового простору в сучасних умовах» (Харків, 2016); «Analysis of the problems of science and modern education» (Prague, 2023); «Innovative projects and paradigms of international education» (Tbilisi, 2023); «Modern Problems of Science, Education and Society» (Київ, 2023); *всеукраїнські* – «Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку» (Запоріжжя, 2017); «Педагогіка здоров'я» (Чернігів, 2017); «Перспективні напрями становлення та розвитку сучасної школи: погляди майбутніх педагогів» (Умань, 2017).

Матеріали та результати наукового пошуку представлено в доповідях, обговорювалися і були схвалені на засіданнях кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Запорізького національного університету (2019–2023 рр.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 16 публікаціях автора (9 – одноосібні), з яких 9 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема 2 статті у зарубіжних збірниках наукових праць, що індексуються в міжнародних наукометричних базах, 5 статей у виданнях, включених до Переліку наукових

фахових видань України, 1 публікація в колективній монографії), 6 – апробаційного характеру, 1 праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, зокрема 16 – іноземними мовами), додатків (12 на 99 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 294 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 160 сторінках. Роботу ілюстровано 33 таблицями та 15 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про впровадження, апробацію та опублікування результатів дослідження; вказано відомості про структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «Теоретичні засади підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» – уточнено понятійно-термінологічне поле дослідження; визначено особливості підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; подано результати пошукового експерименту. Педагогом-тренером спортивних ігор може бути фахівець, який має вищу фізкультурну освіту, відповідну фізичну й фахову підготовку в обраному виді спорту, створює необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку та здібностей вихованців. Підготовка майбутніх педагогів-тренерів має певні особливості: високий ступінь відповідальності за дітей. Під час занять педагог-тренер несе моральну, професійну і юридичну відповідальність за їх здоров'я; рівень емоційної напруги, що може зрости у травмонебезпечних ситуаціях, які неможливо повністю виключити під час занять спортивними іграми; оптимальну фізичну підготовку. Відтак, педагог-тренер має бути компетентним у ігрових видах спорту; повинен володіти не тільки методикою проведення навчально-тренувальних занять та системою психолого-педагогічних знань, а й добре орієнтуватися в галузі медико-біологічних дисциплін (анатомія, фізіологія, спортивна медицина тощо). Адже, вдосконалюючи функціональні можливості дитячого організму, необхідно знати його будову і функціональні вікові особливості.

Теоретичний аналіз науково-педагогічної літератури та інформаційних ресурсів мережі Інтернет дав можливість визначити такі основні понятійні конструкції дослідження: *«спортивні ігри»* розглядаються як види спорту, основою яких є ігрова діяльність зі своїми прийомами і правилами; *«професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку»* розглядається як цілісна система, що будується на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального і як загальне, є складовою професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має свою специфіку, зумовлену

особливостями професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистісних якостей майбутнього фахівця, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

Аналіз сучасного стану підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту довів, що у закладах вищої освіти, як правило, готують тренерів спортивних ігор, зорієнтованих переважно на роботу зі спортсменами високого класу. Проте, в межах цієї підготовки, недостатньо уваги приділяється формуванню фахової компетентності у сфері тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Визначено, що, враховуючи значний попит на педагогів-тренерів, готових до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку має здійснюватися на факультетах фізичного виховання за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт освітньо-професійної програми «Фізичне виховання», адже саме ця програма враховує особливості цієї підготовки.

На етапі пошукового експерименту було підтверджено актуальність порушеної проблеми і з'ясовано стан сформованості фахової компетентності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. З'ясовано, що до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку готові 19,74% (30) педагогів-тренерів спортивних ігор. Серед опитаних викладачів закладів вищої освіти 89,55% (120) вважають за доцільне здійснювати у ЗВО цілеспрямовану підготовку педагогів-тренерів до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Із 137 опитаних майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту визнали свою готовність до роботи в якості педагога-тренера зі спортивних ігор з дітьми дошкільного віку 10,22% (14) респондентів; частково – 51,83% (71) здобувачів; не володіють інформацією – 21,16% (29) опитаних; важко було відповісти 16,79% (23) студентів. Визначено, що головними причинами неготовності до тренерської діяльності зі спортивних ігор з дітьми дошкільного віку майбутні бакалаври фізичної культури і спорту називають недостатню мотивацію, низький рівень знань, практичних умінь і навичок.

У другому розділі – «Організаційно-методичні засади підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» – схарактеризовано структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, визначено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективність цього процесу.

У роботі презентовано структурно-педагогічну модель, яка передбачає цілісний неперервний процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку (рис. 1).

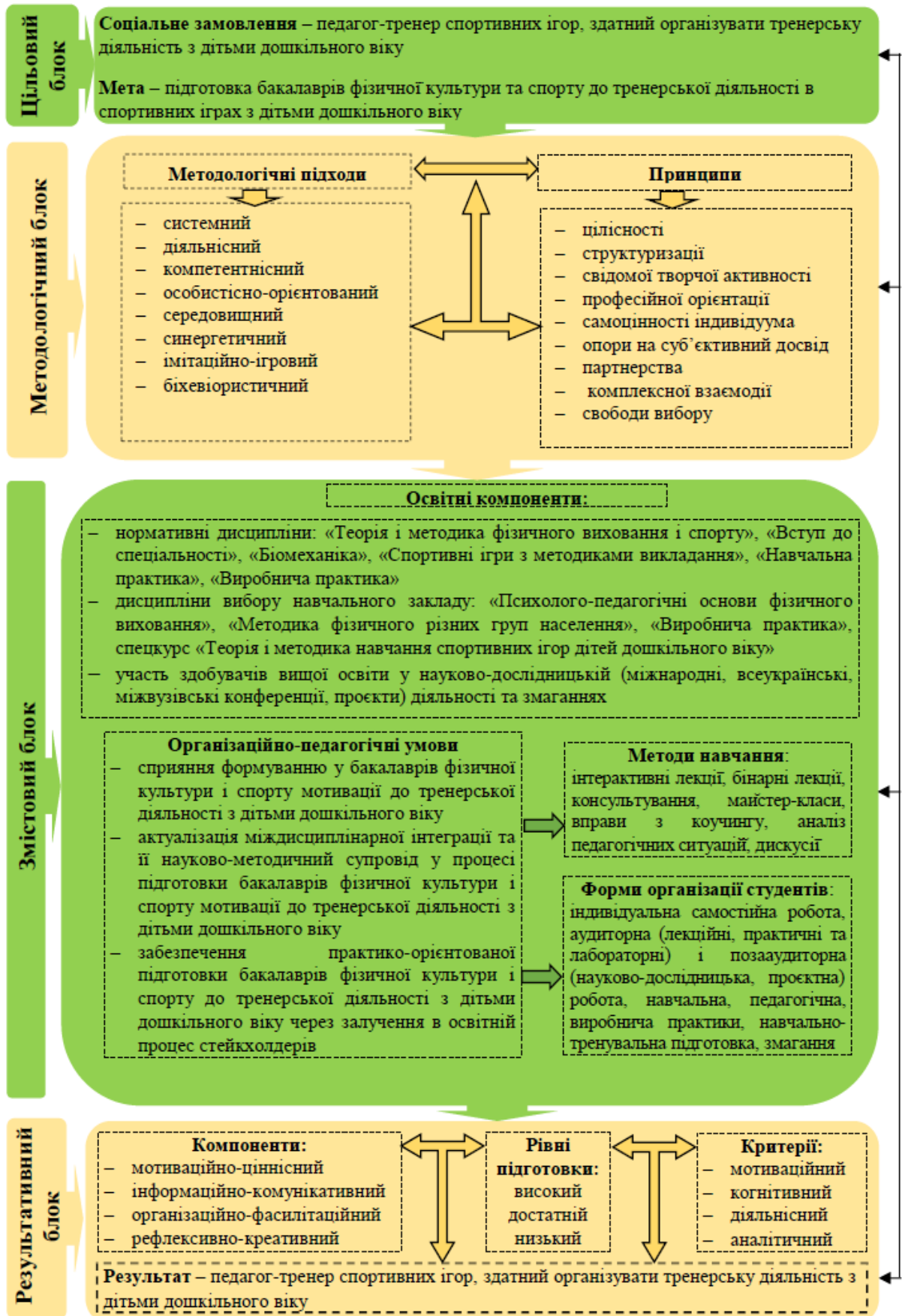

Рис. 1 Структурно-педагогічна модель підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

Модель складається з чотирьох взаємопов'язаних блоків: цільового, що відображає соціальне замовлення суспільства, мету, завдання дослідження; методологічного, який висвітлює методологічні підходи і принципи; змістового, що містить організаційно-педагогічні умови, форми й методи, що використовувались у цьому процесі; результативного, до складу якого увійшли компоненти, критерії оцінювання та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Пріоритетними завданнями у процесі дослідження було визначено: формування позитивного ставлення, інтересу до спортивних ігор; потреби у використанні спортивних ігор в професійній діяльності; прагнення до професійного розвитку та самовдосконалення; забезпечення оволодіння майбутніми педагогами-тренерами комплексом належних фахових знань і вмінь щодо впровадження спортивних ігор в освітнє середовище; розвиток особистісних якостей (емпатії, креативності, рефлексії, самоорганізації), що забезпечують успішність використання засобів спортивних ігор в професійній діяльності.

У структурі готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку було виокремлено такі компоненти: *мотиваційний* (бажання займатись педагогічною діяльністю, виражений інтерес до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, потреба у формуванні у дошкільників позитивного ставлення до рухової активності, здорового способу життя); *когнітивний* (повнота знань щодо особливостей організації тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, міцність знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку, усвідомленість знань щодо особливостей організації тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку); *діяльнісний* (наявність організаторських умінь у тренерській діяльності, уміння застосовувати у тренерській діяльності різні педагогічні технології, здатність організовувати тренерську діяльність з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей дошкільників); *аналітичний* (уміння контролювати й оцінювати власну тренерську діяльність, уміння регулювати свою поведінку під час тренерської діяльності, уміння аналізувати результати власної тренерської діяльності). Методика проведення занять з майбутніми педагогами-тренерами передбачає їх підготовку до проведення тренувань з використанням правил з міні-баскетболу, міні-футболу, міні-гандболу. Ці види є спрощеною копією спортивних ігор для дорослих, пристосованих для дітей молодшого віку і змагання проводяться за спрощеними правилами. Особливості підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку зумовили вибір організаційно-педагогічних умов.

Перша умова – сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку – реалізовувалась через інноваційний підхід до організації навчання, що передбачав моделювання життєвих ситуацій, використання ігрових

технологій тощо. Спектр обраних вправ, в залежності від мети, було поділено на такі групи:

– мета: допомогти усвідомити особисті внутрішні бажання та розпочати пошуки мотивації для їх реалізації. Орієнтовний перелік вправ: «Скринька з мотиваціями», «Таємні афірмації», «Краще ворог хорошого», «Реклама професії вчителя», «Оголошення»;

– мета: побачити перспективи постановки цілей, перевести уявлення про них із абстракції у вимір конкретних здобутків чи втрат. Орієнтовний перелік вправ: «Як могло би бути», «Матриця цілей», «Пори року моєї душі» (за Клаусом Фопелем), «Веселка» (за Клаусом Фопелем), «Мої кроки до мети»;

– мета: навчити визначати пріоритетні складові ефективної роботи. Орієнтовний перелік вправ: «Фірмова страва», «Завжди можна краще», «Головне - другорядне»;

– мета: допомогти краще зрозуміти значення важливих складових освіти і командної роботи. Орієнтовний перелік вправ: «Шерлоки у пошуках асоціацій», «Маскування особистих якостей: полюбіть мене таким, який я є», «Злети і падіння» (за Клаусом Фопелем).

Друга умова – актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку – реалізувалася шляхом інтеграції окремих модулів з підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту навчання дошкільників спортивних ігор до навчальних робочих програм таких дисциплін: нормативні дисципліни: «Теорія і методика фізичного виховання і спорту», «Вступ до спеціальності», «Біомеханіка», «Спортивні ігри з методиками викладання», «Баскетбол з методикою викладання», «Волейбол з методикою викладання», «Гандбол з методикою викладання», «Футбол з методикою викладання», «Навчальна практика», «Виробнича практика»; дисципліни вибору навчального закладу: «Організація масової фізичної культури і спорту», «Спортивно-педагогічне вдосконалення», «Психолого-педагогічні основи фізичного виховання», «Методика фізичного виховання різних груп населення», «Виробнича практика (за фахом)», спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку». Неабиякого значення у процесі реалізації другої умови набула технологія педагогічного коучингу, що передбачало перехід від традиційних аудиторних занять до тренінгової, індивідуальної форми роботи, а тому основними видами занять було обрано тренінги, «круглі столи» тощо. Отже, у цій умові в межах міждисциплінарної інтеграції застосовувались інтерактивні форми роботи зі студентами.

Третя умова – забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів – реалізувалася шляхом взаємодії внутрішніх стейкхолдерів (здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники) і зовнішніх стейкхолдерів (роботодавці та фахівці галузі, випускники, педагогічні та науково-педагогічні працівники

інших освітніх та наукових установ (вітчизняних і зарубіжних).

Пріоритетними напрямками співробітництва різних груп стейкхолдерів в межах розпочатого нами дослідження були: залучення стейкхолдерів до перегляду освітньої програми; запрошення стейкхолдерів на навчально-методичні семінари на базі кафедри; залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів до проведення навчальних занять на базі ЗВО та на базі установи стейкхолдера; залучення провідних фахівців установ стейкхолдерів, а також випускників кафедри до проведення занять і майстер-класів в межах студентських наукових гуртків тощо. Ефективними формами співпраці здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників, які забезпечують реалізацію цієї освітньої програми, а також їх колег – педагогічних та науково-педагогічних працівників інших освітніх та наукових установ (вітчизняних і зарубіжних) було спільне проведення аудиторних занять, майстер-класів. Неабияку роль тут також зіграло залучення до процесу підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку таких категорій стейкхолдерів, як роботодавці, фахівці галузі, випускники освітньої програми. Формами роботи з цими групами стейкхолдерів були аудиторні заняття (бінарні, гостьові лекції, практичні заняття (круглі столи, майстер-класи, тренінги, конференції), керівництво різними видами практики тощо.

Отже, упровадження побудованої структурно-педагогічної моделі, реалізація визначених організаційно-педагогічних умов у системі вищої освіти забезпечать ефективну підготовку бакалаврів фізичної культури та спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності організаційно-методичних умов та структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку» – розкрито організацію і методику проведення педагогічного експерименту й обґрунтовано результати дослідження.

Педагогічний експеримент представлений констатувальним та формувальним етапами дослідження, які у повній мірі реалізують завдання дослідження та його гіпотетичне припущення. Дослідження проводилось упродовж 2017–2023 рр. на базі 4 університетів за участю 137 студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт, 134 викладачів ЗВО, які здійснювали цю підготовку, 152 педагогів-тренерів спортивних ігор. Дослідження складалось з пошуково-теоретичної та дослідно-експериментальної частин.

Пошуково-теоретична складова (2017 р.), передбачала проведення аналізу наукової літератури з теми дослідження, вивчення стану розробленості проблеми в її теоретичному та прикладному аспектах; визначення об'єкта, предмета, мети, гіпотези, завдань дослідження; розробку програми і методики дослідницької роботи. У межах цієї частини дослідження проведено пошуковий етап експерименту; здійснено категоріальний аналіз основних понять дослідження, визначено структуру готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості готовності бакалаврів

фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Дослідно-експериментальна складова дослідження поєднувала в собі три етапи (констатувальний, формувальний, контрольний).

Констатувальний етап експерименту (2018 р.) передбачав: теоретичне обґрунтування структури та змісту моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; здійснення відбору методів, форм і засобів формування готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; здійснення вихідних діагностичних зрізів, що констатували стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; визначення рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

В експерименті брало участь 89 студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт, освітня програма «Фізичне виховання», ЗНУ, з них – 46 складала експериментальну, 43 – контрольну групи. Контрольна група навчалася за традиційною моделлю, підготовка студентів у експериментальній групі базувалася на реалізації визначених організаційно-педагогічних умов та розробленій структурно-педагогічній моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

Узагальнені результати *констатувального етапу експерименту* засвідчили нагальну потребу у підвищенні рівня готовності майбутніх педагогів-тренерів до професійної діяльності. *Формувальний етап педагогічного експерименту* (2018–2022 рр.) базувався на сукупності таких експериментальних процедур, як-от: впровадження структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; реалізація організаційно-педагогічних умов підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

На третьому – *підсумковому* етапі експерименту (2022–2023 н.р.) – було проведено діагностику рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; систематизовано та узагальнено результати дослідно-експериментальної роботи; сформовано висновки; оформлено результати дослідження.

Результати підсумкового етапу подано в табл. 1.

Динаміка розподілу студентів за рівнями комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження

Рівень $G_{ТДодв}$		Експериментальна група		Контрольна група	
		ПЕ	КЕ	ПЕ	КЕ
Низький	%	56,52%	2,17% (-54,35%)	53,49%	6,98% (-46,51%)
	<i>n, осіб</i>	26	1 (-25)	23	3 (-20)
Достатній	%	41,31%	36,96% (-4,35%)	44,19%	72,09% (+27,90%)
	<i>n, осіб</i>	19	17 (-2)	19	31 (+12)
Високий	%	2,17%	60,87% (+58,70%)	2,32%	20,93% (+18,61%)
	<i>n, осіб</i>	1	28 (+27)	1	9 (+8)

Примітки: ПЕ – початок експерименту, КЕ – кінець експерименту

Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі засвідчила, що середні показники сформованості компонентів підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку були значно вищими у студентів експериментальної групи. Розподіл респондентів за рівнем комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засвідчив, що за комплексними показниками $G_{ТДодв}$ до високого рівня належали 61,87% (28) студентів експериментальної групи та 20,93% (9) студентів контрольної групи; до достатнього рівня належали 36,96% (17) студентів експериментальної групи та 72,09% (31) студентів контрольної групи; до низького рівня належали 2,17% (1) студентів експериментальної групи та 6,98% (3) студентів контрольної групи.

Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження між показниками експериментальної і контрольної груп дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$).

Аналіз результатів дослідження засвідчує, що на кінець педагогічного експерименту спостерігалися суттєві позитивні зміни сформованості всіх компонентів готовності студентів в експериментальній групі порівняно з контрольною групою, що свідчить про ефективність запропонованої структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення результатів дослідження проблеми підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку сформульовано низку концептуальних **висновків**:

1. Аналіз сучасного стану підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку підтвердив актуальність і доцільність обраної проблеми дослідження, її недостатню теоретичну розробленість у педагогічній теорії та практиці. Проблема підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку у закладах вищої освіти ще не була предметом спеціального дослідження як у теоретичному, так і в методичному аспектах. Підготовка кваліфікованих педагогів-тренерів, здатних на високому професійному рівні до тренерської діяльності в ігрових видах спорту, є однією з важливих умов підвищення інтересу дітей дошкільного віку до занять спортивними іграми, забезпечення необхідної рухової активності, фізичного розвитку, збереження та зміцнення їхнього здоров'я. Готовність бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку визначено як інтегративну характеристику особистості педагога-тренера, яка ввібрала в себе функції розвитку, навчання та виховання дітей та поєднує володіння психолого-педагогічними та специфічними спортивно-професійними знаннями, уміннями, навичками зі спортивних ігор, розвиненими професійно важливими якостями, що в сукупності сприяє ефективній професійній діяльності, здійсненню цілеспрямованого педагогічного впливу на дітей з метою зміцнення та збереження їх здоров'я, організації дозвілля та розширенню рухового досвіду. Обґрунтовано потребу у підготовці майбутніх педагогів-тренерів з ігрових видів спорту до роботи з дітьми дошкільного віку.

2. Сформульовані основні положення авторського бачення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Професійна підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку розглядається як цілісна система, що будується на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального. Як загальне, вона є складовою професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистісних якостей майбутнього фахівця, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку. Особливість професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку полягає у тому, що такий фахівець, як педагог-тренер, має володіти професійними знаннями та вміннями щодо розвитку,

навчання та виховання дітей дошкільного віку. Принциповою специфічною ознакою професійної підготовки таких фахівців є потреба в інтеграційному підході до формування змісту, відбору форм і методів, оскільки вона об'єднує як підготовку фахівців фізичної культури і спорту, так і педагогів-тренерів. Окрім того, у професійній підготовці бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку перевага має надаватися діяльнісному підходу, який слугує засобом реалізації професійних можливостей бакалаврів фізичної культури і спорту. Ще однією особливістю такої підготовки є те, що фізичний розвиток дітей дошкільного віку, їхня спортивна і спеціальна підготовка здійснюються у нерозривній єдності і взаємозумовленості, що дало змогу ввести нову функцію професійної діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту в межах їхньої підготовки до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, а саме, – оздоровчо-фізкультурно-спортивну.

3. Процес підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку представлений у вигляді структурно-педагогічної моделі, що охоплює чотири взаємопов'язані блоки: цільовий (соціальне замовлення та мету дослідження); методологічний (методологічні підходи та принципи); змістовий, який об'єднує – організаційно-педагогічні умови (сприяння формуванню у бакалаврів фізичної культури і спорту мотивації до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та її науково-методичний супровід у процесі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку; забезпечення практико-орієнтованої підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку через співпрацю різних груп стейкхолдерів), форми, методи навчання; результативний (компоненти, критерії та рівні готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку). Розглянуто методику проведення занять з майбутніми педагогами-тренерами, яка передбачає підготовку майбутніх педагогів-тренерів до роботи з використанням правил з міні-баскетболу, міні-футболу, міні-гандболу. Ці види є спрощеною копією спортивних ігор для дорослих, пристосованих для дітей молодшого віку і змагання проводяться за спрощеними правилами. Доведено, що реалізація організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі забезпечить якісну підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності з дітьми дошкільного віку.

4. Перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов і структурно-педагогічної моделі засвідчила, що середні показники сформованості компонентів підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку були значно вищими у представників експериментальної групи. Розподіл респондентів за рівнем комплексного показника готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку

засвідчив, що за комплексними показниками $G_{ТДодв}$ до високого рівня належали 61,87% (28) студентів експериментальної групи та 20,93% (9) студентів контрольної групи; до достатнього рівня належали 36,96% (17) студентів експериментальної групи та 72,09% (31) студентів контрольної групи; до низького рівня належали 2,17% (1) студентів експериментальної групи та 6,98% (3) студентів контрольної групи. Оцінка якісного росту рівня готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку наприкінці дослідження між показниками експериментальної і контрольних груп дозволила дійти висновку про відхилення гіпотези H_0 (емпіричне значення показника кутового перетворення Фішера $\varphi^*=3,958$ і належить до зони значущості) та підтвердження гіпотези H_1 – відмінності між групами істотні ($P<0,001$). Статистичний аналіз динаміки комплексних показників та рівнів готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку на контрольному етапі дослідження дозволив виявити наступне: рівень середнього показника $G_{ТДодв}$ студентів експериментальної групи змінився від достатнього до високого, тоді як в контрольній групі зазначені показники не отримали зміни за рівнем. Аналіз результатів дослідження засвідчує, що на кінець педагогічного експерименту спостерігалися суттєві позитивні зміни сформованості всіх компонентів готовності студентів в експериментальній групі порівняно з контрольною групою, що свідчить про ефективність запропонованої структурно-педагогічної моделі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

5. Забезпечено навчально-методичний супровід підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, що охоплює: спецкурс «Теорія і методика навчання спортивних ігор дітей дошкільного віку» для педагогів-тренерів зі спортивних ігор, авторський інтегрований спецкурс «Спортивно-педагогічне вдосконалення педагога-тренера зі спортивних ігор», методичні рекомендації для педагогів-тренерів зі спортивних ігор.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів зазначеної проблеми. Потребують подальшого дослідження теоретичні і методичні засади професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій (створення комп'ютерного навчального-розвивального середовища, моделювання процесу навчання фізичним вправам тощо).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Bogdanovskiy, I. (2016a). Analysis of pedagogical approach features in physical education of pre-school aged children. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 12 (8), 4–8.

Богдановський, І. В. (2017а). Теоретико-методичні засади застосування

спортивних ігор як ефективного засобу виховання в дітей дошкільного віку позитивного ставлення до спорту. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки», LXXVIII (2)*, 107–111.

Bohdanovskyj, I., & Konoh, A. (2019). Methods of conducting classes with preschool children using sports games. *Pedagogy and Psychology of Sport*, 5 (1), 131–144.

Bohdanovskiy, I. (2021). The effect of sports games on the development of the physical qualities of preschool children. *Journal of Education, Health and Sport*, 11 (4), 258–271.

Bohdanovskiy, I. (2023a). Conceptual Model of Training Bachelors Of Physical Culture And Sports For Coaching Activities In Game Sports With Preschool Children. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, 59 (4), 9–15.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023а). Формування готовності фахівців фізичної культури до ефективного використання спортивних ігор в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів. *Contemporary Problems of Pedagogy Amidst the European Integration of Educational Environment: Theory and Practice*. (Monograph). (pp. 1–15). *Наукова монографія*. Riga: «Baltija Publishing».

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023b). Реалізація педагогічних умов формування готовності фахівців фізичної культури і спорту до застосування спортивних ігор у роботі з дітьми дошкільного віку. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 101*, 27–34.

Богдановський, І. В., & Конох, А. П. (2023c). Сучасний стан готовності бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*, 62 (1), 103–106.

Богдановський, І., & Конох, А. (2023d). Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку: понятійно-термінологічне поле дослідження. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 66 (1), 193–201.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

Богдановський, І. В. (2016b). Теоретичні засади формування готовності педагога з фізичного виховання до роботи з дітьми дошкільного віку. *Smart and Young*, 11–12, 60–62.

Богдановський, І. В. (2017b). Використання дистанційного навчання в процесі підготовки педагога вищої школи з фізичного виховання. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. (с. 17–19). Запоріжжя.

Богдановський, І. В. (2017c). Організація освітньо-оздоровлювальної діяльності тренера-викладача в роботі з дітьми дошкільного віку. *Педагогіка здоров'я*. Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. (с. 97–99). Чернігів, Т. 2.

Богдановський, І. В. (2023e). Практичні основи формування готовності тренера-викладача до роботи з дітьми дошкільного віку. *Analysis of the problems of science and modern education*. Scientific publications materials IX International

Scientific Conference. (pp. 108–110). Prague.

Bogdanovskiy, I., & Konokh, A. (2023f). Theoretical and methodical planting the formation of the pedagogical approach in the physical education of preschool children. *Innovative projects and paradigms of international education*. Materials of I International multidisciplinary scientific and practical Internet conference. (pp. 232–236). Georgia.

Богдановський, І. В. (2023b). Структурно-педагогічна модель педагогічного підходу у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. *Modern Problems of Science, Education And Society*. VI Міжнародна науково-практична конференція. (с. 253–256). Київ.

Наукова праця, яка додатково відображає наукові результати дисертації

Богдановський, І. В., Конох, А. П., & Григус, І. М. (2023). Спортивні ігри – дошкільникам: Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Фізична терапія, ерготерапія», «Фізична культура і спорт» спеціальностей 017 «Фізична культура і спорт» та 227 «Терапія та реабілітація» денної та заочної форм навчання [Електронне видання]. Рівне: НУВГП.

АНОТАЦІЇ

Богдановський І. В. Підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України, Хмельницький, 2024.

Дисертація присвячена проблемі підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Розкрито особливості підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку.

У дисертації проаналізовано сучасний стан підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, який підтвердив актуальність і доцільність обраної проблеми, її недостатню теоретичну розробленість у педагогічній теорії та практиці. Обґрунтовано потребу у підготовці педагогів-тренерів з ігрових видів спорту для дошкільнят. Визначено й схарактеризовано структурні компоненти підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку. Розроблено структурно-педагогічну модель підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту до тренерської діяльності в ігрових видах спорту з дітьми дошкільного віку, визначено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови такого процесу.

Ключові слова: бакалаври фізичної культури і спорту, діти дошкільного віку, підготовка, тренерська діяльність, спортивні ігри, педагог-тренер, структурно-педагогічна модель, педагогічні умови.

Bohdanovskiy I. V. Preparation of Bachelors of Physical Culture and Sports for Coaching Activities in Game Sports with Children of Preschool Age. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, speciality 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Training». – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy Ministry of Education and Science of Ukraine, Khmelnytskyi, 2024.

The thesis is devoted to the problem of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in team sports for preschoolers. The state of development of the problem of training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in preschoolers' team sports both in the psychological and pedagogical theory and in practice is examined and analysed.

Training bachelors of physical culture and sports for coaching activities in team sports for preschool age children is an urgent need of modern society, which is due to the fact that modern team sports tend towards early specialization – from 9-11 year-olds towards children of 4-6 years of age. The practice shows that in most cases teachers-coaches of sports games automatically apply the training methods for older children, which results in physical overload, mental exhaustion of preschoolers and giving up on playing sports at an early age. Training bachelors of physical culture and sports for implementing team sports in coaching activities for preschoolers, as a rule, is a component of professional training of future specialists in physical culture and sports. Being specific, it has its own characteristic features determined by the professional training peculiarities of bachelors of physical culture and sports in implementing team sports in their professional activities; being individual, it reflects the dependence of the training effectiveness on the personal qualities of a future specialist, his/her psychological culture, abilities for pedagogical and professional activities. It is proved that training future teachers-coaches of team sports in coaching preschool children involves the creation of certain pedagogical conditions in the educational process of a higher education institution. Training bachelors of physical culture and sports for coaching activities involving preschoolers is effective under the following organizational and pedagogical conditions: fostering the motivation of bachelors of physical culture and sports for coaching preschoolers in team sports; actualization of interdisciplinary integration and its scientific and methodical support in the process of training bachelors of physical culture and sports for coaching preschoolers in team sports; provision of practice-oriented training of bachelors of physical culture and sports for coaching preschoolers in team sports by involving stakeholders in the process of education. According to the results of the study, the effectiveness of the author's approach to the selection of organizational and pedagogical conditions and implementation of the structural and pedagogical model in the process of training bachelors of physical culture and sports for coaching preschoolers in team sports has been proved.

Keywords: bachelors of physical culture and sports, preschool age children, training, coaching activity, team sports, teacher-coach, structural and pedagogical model, pedagogical conditions.

Підписано до друку 14.03.2024 р. Формат 60x84/16.
Друк офсетний. Кегль Times New Roman. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 14/03-75.

ПП Мельник А.А.
м. Хмельницький, вул Чорновола, 37.
тел.: (0382) 74-32-22

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення
України про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 1942 від 15.09.2008 р.

Надруковано:
ФОП Стрихар А. М.
м. Хмельницький, вул. Гетьмана Мазепи, 14.
тел.: (096) 709-11-10